

THE ROLE OF THE NURSE IN SUPPORTING THE ONCOLOGY PATIENT

Irena Radevska

PZU “MLIN BALKAN MEDIKA”, Skopje, North Macedonia, irenartode@yahoo.com

ORCID ID: 0009-0008-9538-7338

Gordana Panova

Faculty of Medical Sciences, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia,

gordana.panova@ugd.edu.mk

ORCID ID: 0009-0008-9538-7338

Abstract: Cancer is among the leading causes of morbidity and mortality worldwide and represents a major public health challenge. The disease affects not only the physical health of patients but also their psychological, emotional, social, and economic well-being. Advances in cancer treatment have improved survival rates; however, patients continue to face numerous challenges throughout diagnosis, treatment, rehabilitation, and palliative care. In this context, nurses play a vital role in providing comprehensive and patient-centered care. The aim of this paper is to analyze the role of nurses in supporting oncology patients and to highlight their contribution to clinical care, patient education, psychosocial support, multidisciplinary collaboration, and palliative care.

This paper was conducted as a narrative literature review. Relevant scientific articles, professional publications, clinical guidelines, and reports related to oncology nursing, supportive care, patient education, psychosocial interventions, and palliative care were reviewed and analyzed. The collected data were synthesized to identify the main areas of nursing involvement in oncology care.

The reviewed literature indicates that nurses have a central role in oncology care. Their responsibilities include patient assessment, administration of treatment, monitoring of symptoms and adverse effects, and implementation of nursing interventions. Nurses also contribute significantly to patient and family education, helping individuals better understand the disease and treatment process. Furthermore, psychosocial support provided by nurses reduces anxiety, fear, and uncertainty among patients. The findings also emphasize the importance of effective communication and coordination within multidisciplinary healthcare teams. In palliative care settings, nurses contribute to pain management, symptom control, emotional support, and the preservation of patient dignity and quality of life.

Nurses are indispensable members of the oncology healthcare team. Their professional competence, communication skills, and continuous support positively influence patient outcomes, treatment adherence, and quality of life. Strengthening oncology nursing education and promoting interdisciplinary collaboration are essential for improving the quality of oncology care and addressing the complex needs of patients and their families.

Keywords: oncology nursing, psychosocial support, patient education, palliative care, quality of life

УЛОГА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ВО ПОДДРШКА КАЈ ОНКОЛОШКИ ПАЦИЕНТ

Ирена Радевска

ПЗУ „МЛИН БАЛКАН МЕДИКА“, Скопје, Северна Македонија, irenartode@yahoo.com

ORCID ID: 0009-0008-9538-7338

Гордана Панова

Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Северна Македонија

gordana.panova@ugd.edu.mk

ORCID ID: 0009-0008-9538-7338

Апстракт: Онколошките заболувања претставуваат една од водечките причини за морбидитет и mortalitet во светот и значаен јавно-здравствен предизвик. Освен физичките последици од болеста, пациентите често се соочуваат со психолошки, емоционални, социјални и економски проблеми кои значително влијаат врз нивниот квалитет на живот. Напредокот во дијагностиката и третманот доведе до подобрување на преживувањето кај онколошките пациенти, но истовремено ја нагласи потребата од сеопфатна и континуирана здравствена грижа. Во овој контекст, медицинската сестра има клучна улога во обезбедувањето холистички пристап насочен кон физичките, психолошките и социјалните потреби на пациентот.

Целта на овој труд е да се анализира улогата на медицинската сестра во поддршката на онколошките пациенти и да се истакне нејзиниот придонес во клиничката грижа, едукацијата на пациентите, психосоцијалната поддршка, мултидисциплинарната соработка и палијативната нега.

Трудот е изработен како наративен преглед на релевантна научна и стручна литература од областа на онколошката нега. Анализирани се научни трудови, стручни публикации, клинички препораки и извештаи поврзани со улогата на медицинската сестра во онколошката грижа, поддржувачката нега, едукацијата на пациентите, психосоцијалните интервенции и палијативната грижа. Собраните податоци беа систематизирани и анализирани со цел идентификување на главните области во кои медицинската сестра има значајна улога во поддршката на онколошките пациенти.

Анализираната литература покажува дека медицинските сестри имаат централна улога во онколошката грижа. Нивните одговорности вклучуваат проценка на здравствената состојба на пациентот, администрација на терапија, следење на симптомите и несаканите ефекти од лекувањето, како и спроведување на соодветни сестрински интервенции. Дополнително, медицинските сестри имаат значајна улога во едукацијата на пациентите и нивните семејства преку обезбедување информации за болеста, третманот и самогрижата. Психосоцијалната поддршка обезбедена од медицинските сестри придонесува за намалување на стравот, анксиозноста и неизвесноста кај пациентите. Резултатите исто така ја нагласуваат важноста на ефективната комуникација и координација во рамките на мултидисциплинарниот тим. Во областа на палијативната нега, медицинските сестри активно учествуваат во контрола на болката, управување со симптомите, обезбедување емоционална поддршка и зачувување на достоинството на пациентот.

Медицинската сестра претставува незаменлив член на мултидисциплинарниот тим во онколошката грижа. Нејзината професионална компетентност, комуникациски вештини и континуирана поддршка имаат позитивно влијание врз исходот од лекувањето, придржувањето кон терапијата и квалитетот на животот на пациентите. Континуираното професионално усовршување, примената на современи практики засновани на докази и зајакнувањето на интердисциплинарната соработка се од суштинско значење за унапредување на квалитетот на онколошката грижа и подобро задоволување на комплексните потреби на пациентите и нивните семејства.

Клучни зборови: онколошка нега, психосоцијална поддршка, едукација на пациентите, палијативна грижа, квалитет на живот

1. УЛОГА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ВО КЛИНИЧКАТА ПРАКСА

Медицинската сестра има централна и мултидимензионална улога во клиничката пракса кај онколошките пациенти, бидејќи таа е најдиректно вклучена во континуираната нега, набљудување и поддршка на пациентот во текот на целиот процес на лекување. Нејзината улога не се ограничува само на спроведување на медицински налози, туку опфаќа холистички пристап кој ги вклучува физичките, психолошките и социјалните потреби на пациентот.

Во клиничката пракса, медицинската сестра учествува во сите фази на сестринскиот процес: проценка, поставување цели, планирање, имплементација и евалуација на негата. Таа врши континуирана проценка на општата состојба на пациентот, ги следи виталните параметри и внимателно ги набљудува промените во клиничката слика, со цел навремено препознавање на компликации поврзани со самата болест или со применетата терапија.

Особено значајна е нејзината улога во администрирањето на онколошката терапија, како што се хемотерапија, радиотерапија и таргетирана терапија. Овие терапии често се поврзани со бројни несакани ефекти, па медицинската сестра мора да поседува високо ниво на стручност, прецизност и одговорност. Таа учествува во подготовка, безбедна апликација и следење на терапијата, како и во рано препознавање и менаџирање на несаканите реакции.

Во рамките на клиничката нега, сестрата има значајна улога во превенција на инфекции, одржување на хигиенски услови и спроведување на мерки за заштита, особено кај пациенти со ослабен имунитет. Таа исто така учествува во контрола на болката и другите симптоми, обезбедувајќи навремена примена на пропишаната терапија и евалуација на нејзиниот ефект.

Покрај физичката грижа, медицинската сестра обезбедува и психолошка поддршка на пациентот, кој често се соочува со страв, анксиозност, несигурност и депресија. Преку комуникација, емпатија и професионален пристап, таа придонесува за намалување на емоционалниот товар и зајакнување на чувството на сигурност и доверба.

Дополнително, медицинската сестра има и координативна улога во мултидисциплинарниот тим, соработувајќи со лекари, психолози, фармацевти и други здравствени работници. Таа обезбедува континуитет на грижата и пренесување на релевантни информации за состојбата на пациентот, што е од клучно значење за квалитетно и безбедно лекување.

На овој начин, улогата на медицинската сестра во клиничката пракса кај онколошкиот пациент е сеопфатна, динамична и незаменлива, бидејќи директно придонесува за подобрување на квалитетот на живот, зголемување на безбедноста на третманот и хуманизација на здравствената грижа.

2. ЕДУКАЦИЈА НА ПАЦИЕНТОТ И СЕМЕЈСТВОТО

Едукацијата претставува еден од најважните столбови на сестринската грижа кај онколошките пациенти, бидејќи директно влијае врз квалитетот на лекувањето, придржувањето кон терапијата и психолошката стабилност на пациентот. Медицинската сестра обезбедува континуирана, јасна и прилагодена едукација во зависност од состојбата, возраста, образовното ниво и емоционалната подготвеност на пациентот.

Преку едукација се овозможува:

- подобро разбирање на здравствената состојба и дијагнозата,
- активно учество на пациентот во процесот на лекување,
- зголемување на самовербата, сигурноста и чувството на контрола,
- подобро справување со несаканите ефекти од терапијата,
- намалување на стравот и неизвесноста поврзани со болеста.

Медицинската сестра ги објаснува на разбирлив начин сите фази на третманот, како и можните несакани реакции од хемотерапија, радиотерапија или хируршки интервенции. Таа дава практични насоки за секојдневно справување со симптомите, како правилна исхрана, хидратација, лична хигиена и одмор.

Едукацијата на семејството е од особено значење, бидејќи тие најчесто се примарни негуватели во домашни услови. Медицинската сестра им помага да:

- разберат како да ја спроведуваат домашната нега,
- препознаат рани знаци на компликации,
- правилно да реагираат во итни ситуации,
- се справуваат со емоционалниот и психолошкиот стрес,
- обезбедат безбедна и поддржувачка средина за пациентот.

Покрај информативниот аспект, едукацијата има и психолошка улога, бидејќи го намалува чувството на беспомошност кај семејството и го зајакнува нивното активно учество во грижата. На овој начин се постигнува подобра соработка помеѓу здравствениот тим, пациентот и семејството, што е клучно за успешен тек на лекувањето и подобар квалитет на живот.

3. ПСИХОСОЦИЈАЛНА ПОДРШКА

Психолошката поддршка претставува една од најважните и најчувствителни улоги на медицинската сестра во грижата за онколошките пациенти. Онколошката дијагноза најчесто предизвикува силен емоционален шок, страв, несигурност и чувство на беспомошност, како кај пациентот, така и кај неговото семејство. Во вакви ситуации, медицинската сестра има клучна улога во обезбедување емоционална стабилност и чувство на сигурност.

Медицинската сестра е најблиску до пациентот во текот на секојдневната нега, што ѝ овозможува да воспостави доверлив и хуман однос. Преку активна комуникација, таа му овозможува на пациентот да ги изрази своите стравови, дилеми и емоции без страв од осуда. Овој процес е важен бидејќи отвореното изразување на емоции придонесува за намалување на анксиозноста и психолошкиот притисок.

Еден од клучните аспекти на психолошката поддршка е емпатијата. Медицинската сестра мора да покаже разбирање, трпение и човечност, со што го зајакнува чувството дека пациентот не е сам во борбата со болеста. Малите гестови на поддршка, охрабрување и присуство често имаат големо психолошко значење за пациентот.

Дополнително, медицинската сестра игра важна улога во намалување на стравот од медицинските процедури и терапијата. Таа објаснува што пациентот може да очекува, на разбирлив начин ја приближува состојбата и со тоа ја намалува неизвесноста, која е еден од главните извори на психолошки стрес.

Психолошката поддршка не се однесува само на пациентот, туку и на семејството. Семејството често поминува низ период на голема емоционална напнатост, па медицинската сестра им помага да ја разберат состојбата, да се справат со стресот и да останат активен дел од процесот на нега.

Во многу случаи, медицинската сестра е првиот здравствен работник кој ги препознава знаците на депресија, анксиозност или емоционално исцрпување кај пациентот, и навремено го информира мултидисциплинарниот тим за понатамошна интервенција.

На овој начин, психолошката поддршка станува неразделен дел од сестринската грижа, со директно влијание врз квалитетот на животот, мотивацијата за лекување и целокупната адаптација на пациентот на болеста.

4. КОМУНИКАЦИЈА И КООРДИНАЦИЈА

Ефикасната комуникација претставува основа за квалитетна здравствена грижа. Медицинската сестра делува како посредник помеѓу пациентот, семејството и здравствениот тим.

Таа:

- ги пренесува медицинските информации на разбирлив начин,
- ги застапува потребите на пациентот,
- учествува во донесување одлуки.

Добрата комуникација овозможува подобра соработка и намалување на стресот кај пациентот.

5. ПАЛИЈАТИВНА НЕГА И ПОДРШКА

Во напредните фази на онколошките заболувања, кога болеста не може целосно да се излекува или кога се спроведува активен третман со цел контрола на симптомите, медицинската сестра има клучна улога во палијативната нега. Палијативната грижа не се фокусира само на болеста, туку на целосниот квалитет на живот на пациентот и неговото семејство.

Медицинската сестра активно учествува во:

- **Контрола и намалување на болката** – преку редовно следење на интензитетот на болката, примена на пропишана аналгетска терапија и навремено известување на лекарот за промени во состојбата на пациентот,
- **Контрола на симптомите** – како што се гадење, повраќање, отежнато дишење, замор, анксиозност и несоница, со цел олеснување на секојдневното функционирање,
- **Обезбедување на достоинствен живот** – со почитување на приватноста, автономијата и желбите на пациентот, како и со создавање на мирна и безбедна средина за неа,
- **Психолошка и емоционална поддршка** – медицинската сестра воспоставува доверлив однос со пациентот, го охрабрува да ги изрази своите стравови и чувства и обезбедува чувство на сигурност и разбирање,
- **Поддршка на семејството** – семејството често се соочува со силен емоционален и психолошки товар, па сестрата им помага да ја разберат состојбата, ги подготвува за текот на болеста и ги насочува кон соодветни ресурси за помош и советување,
- **Координација на тимската грижа** – соработка со лекари, психолози, социјални работници и други членови на здравствениот тим со цел обезбедување сеопфатна грижа.

Со ваквиот пристап, палијативната нега придонесува пациентот да го помине овој период со што е можно помалку страдање, со зачувано достоинство и со чувство на поддршка и разбирање од околината.

6. ЗАКЛУЧОК

Улогата на медицинската сестра во онколошката нега претставува комплексен, динамичен и мултидимензионален процес кој ги интегрира клиничките, едукативните, психолошките и комуникациските аспекти на здравствената грижа. Таа е клучен носител на континуитетот во негата и најдиректна врска помеѓу пациентот, семејството и здравствениот тим. Преку својата професионална компетентност, медицинската сестра придонесува за навремено препознавање на промени во клиничката состојба, безбедна администрација на терапија и ефикасно менаџирање на несаканите ефекти, што директно влијае врз исходот од лекувањето. Истовремено, нејзината едукативна улога овозможува пациентите и семејствата подобро да ја разберат болеста и активно да учествуваат во процесот на нега.

Посебно значајна е психосоцијалната поддршка, преку која медицинската сестра придонесува за намалување на стравот, анксиозноста и емоционалниот товар кај пациентите, овозможувајќи им поголема стабилност и подобра адаптација на болеста. Во рамките на палијативната нега, нејзината улога е насочена кон ублажување на симптомите, зачувување на достоинството и обезбедување на квалитетен и хуман крај на животниот тек. Свкупно, медицинската сестра претставува незаменлив член на мултидисциплинарниот тим, чија работа директно придонесува за подобрување на квалитетот на животот на онколошките пациенти и нивните семејства, како и за хуманизација на здравствената грижа.

ЛИТЕРАТУРА

- American Cancer Society. (2023). *Cancer treatment and survivorship facts & figures 2023–2024*. American Cancer Society.
- Dimitrova, A. (2021). EDUCATIONAL ASPECTS AND COMPETENCE OF NURSES FOR PROFESSIONAL REALIZATION IN MEDICAL PRACTICE Knowledge: International Journal, 2021, v. 45, n. 4, p. 907
- European Society for Medical Oncology. (2023). *Supportive and palliative care guidelines*. ESMO.
- Ferrell, B. R., & Coyle, N. (2019). *Oxford textbook of palliative nursing* (5th ed.). Oxford University Press.

- Georgiev, P., Dobrilova, P. (2025). ANALYSIS OF THE FACTORS LEADING TO A REDUCTION IN THE RISK OF ERRORS IN NURSING PRACTICE. (2025). MEDIS – International Journal of Medical Sciences and Research, 4(2), 7-12.
- Milikia, D., Bogdanova, K. (2026). PROFESSIONAL REALIZATION IN INTENSIVE CARE - PERSPECTIVES FOR THE DEVELOPMENT OF NURSE STUDENTS. (2025). MEDIS – International Journal of Medical Sciences and Research, 4(1), 5-9. <https://medisij.com/index.php/mij/article/view/2>
- National Cancer Institute. (2022). *Supportive and palliative care*. U.S. Department of Health and Human Services.
- National Comprehensive Cancer Network. (2024). *NCCN clinical practice guidelines in oncology: Palliative care*. NCCN.
- Potter, P. A., Perry, A. G., Stockert, P. A., & Hall, A. M. (2021). *Fundamentals of nursing* (11th ed.). Elsevier.
- Smeltzer, S. C., Bare, B. G., Hinkle, J. L., & Cheever, K. H. (2022). *Brunner & Suddarth's textbook of medical-surgical nursing* (15th ed.). Wolters Kluwer.
- World Health Organization. (2020). *Palliative care*. World Health Organization.
- World Health Organization. (2024). *Cancer*. World Health Organization.
- Yarbro, C. H., Wujcik, D., & Gobel, B. H. (2021). *Cancer nursing: Principles and practice* (9th ed.). Jones & Bartlett Learning.